„БРАНИК“ ИЗЛАЗИ
пет пута на недељу.

ПРЕТПЛАТА и ОГЛАСИ
шаљу се на администрацију,
А РУКОПИСИ
уредништву „Браника“ у Н. Сад.

Рукописи се не враћају.

БРАНИК

ЦЕНА ЈЕ »БРАНИКУ«
За Угарску: Србију Црну Гору
друге стране земље
на годину К 34·— 46·— дин.
на по године К 17·— 23·— „
на четврт „ К 8·50 11·50 „

Поједини бројеви стају 12 потура.

ОГЛАСИ
рачунају се 10 пот. од реда ситних слова.
Уредништво и администрација „Браника“
налази се у кући А. Пајевића у Дунавској
улици бр. 36.

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ СЛОБОДОУМНЕ СТРАНКЕ.

Бр. 269. У Новом Саду, у среду 22. децембра 1910. (4. јануара 1911.) Година XXVI.

БРУКА.

Она хајка, која се пре три године без икаква основа подигла против Срба због тобожње велеиздаје, данас се у великој мери свети *на рачун угледа наше монархије.* Последице „велеиздајничкога“ процеса у Загребу против Срба постале су *велика брука* за нашу монархију. Та брука може у моралном смислу да се сравни са изгубљеном битком пред цивилизованом Европом.

Као припадници ове монархије, морамо у велико жалити ту бруку, тим више, што је и при најмањем разбору могло бити без те бруке, па би се уштедиле грозне муке оне педесет и тројице српских страдалника у загребачким томруцима, те рујин њихових породица. Ваљало је само мало помислити на лојалност српскога народа кроз неколико столећа и потоцима проливену српску крв за монархију и за прејасни владајући дом. Да се на то помишљало, не би се никад могло помишљати на нелојалност српског народа у овим крајевима, па не би могло никад доћи до вак'ве оптужбе са велеиздаје против Срба, нити би могло бити места са оним *скандалозним* појавама, да се организују хрватске легије против Срба и да се распирује мржња међу члановима истога народа, да се изазивају ужасни крвави сукоби, који су могли настати међу суседима по селима и градовима. Не би се могле биле догодити оне апсурдне претпоставке да Срби чувају барут и динамит у торњевима својих богомоља!

Зар оним власницима, који су подигли хајку против Срба, није морало бити јасно, да овопределни Срби, ако и имају наравне симпатије за своју браћу преко Саве и Дунава, никад не заборављају на дужности према сопственој домовини, па те дужности сасвим лојално, као праве патријоте, као што су их испуњавали у прошлости, тако их и у садашњости испуњавају.

Па та брука наше монархије баца најружнију сенку у погледу морала на оне факторе, који управљају политиком исте монархије.

Политичари и дипломате у новијој цивилизованој Европи, не могу и не смију употребити она средства, која се некад употребљавала без обзира на морал. Као што се данас у модерној Европи не смију у рату тровати бунари, бацати пред кавалерију бодљикасти ексери, као што се не смију употребити експлозивни куршуми, тако се данас у политици и у дипломатији не сме више употребити оно језујитско начело finis sanctificat media (сврха освештава средства). *Данас се политичари и дипломате не смију служити неморалним средствима.* И та неморална средства изнеле су на видик: *Фридјунгова* парница у Бечу и *Васићева* парница у Београду, а то је оно, што нашу монархију у највећој мери *компромитује пред Европом.* Брука је такова, да пуца на све стране.

У *Фридјунговој* парници сасвим јасно се показало, да они тобожњи документи, који су се хтели употребити против Срба у хрватско-српској коалицији, а против Срба „велеиздајника“, а у вези с тим против Србије, да би се пред Европом оправдала најпрешнија потреба анексије Босне и Херцеговине као неке самообране — показали се ти тобожњи документи *као фалзификати.* После Фридјунгове парнице могло је бити само још сумње о томе, ко је суделовао, ко је створио те фалзификате. То је надопунила *Васићева* парница. Ту је наравно морало бити ужасна *измотавања* наше дипломатије, којим је одбијала саучешће у тим фалзификатима. Ту је заслуга врлога чешкога родољуба професора дра *Масарика,* да је на размегљивост и гробијанства заједничког министра спољашњих послова, *грофа Ерентала,* изнео у аустријској *делегацији,* којој је он члан, сву *чисту истину о фалзификацији докумената* и о саучесницима у тим фалзификатима, те о ужасном *неморалу,* који се мислио да се може и сме употребити против српскога народа и Србије.

Према основаном разлагању, према доказима, које је изнео професор Масарик, бечке и пештанске новине, особито пак бечка „Neue Freie Presse“, стављају се на неко „више“ становиште, као да професор Масарик, баш да је у истину све тако, као што он тврди, он као припадник монархије, као патријота, не би смео износити оно, што шкоди угледу монархије, па шкоди и добрим односима међу монархијом и Србијом, који су се једва побољшали и у нормални колосек дошли.

Каква *колосална заблуда,* што лежи у том умствовању у погледу патријотизма и у погледу морала! Баш патријотизам *налаже* сваком припаднику своје отаџбине, да *не забашурује неморал,* но да га *жигоше,* како се не би могло закључивати, да патријоте *заштићавају неморал* у сопственој домовини. Зар оно, што је професор Масарик изнео на видик, *сме остати* у тајности? *Зар патријота сме заштићавати* једнога грофа *Ерентала,* једнога грофа *Форгача?*

Да јадна ли измотавања од грофа Ерентала, кад одговара Масарику, да би свако посланство морало примити такве „информације“ као што их је понудио Васић! Да! Може примати *информације,* али *ковати* фалзификате, *није* примати информације. Зар је онај телеграм, што га је фабрицирао из Лознице један од главних чиновника аустро-угарскога посланства у Београду, „информација“? Па какво је то измотавање, кад грофа Ерентала тврди, да грофа Форгача *није* опћио са Васићем, као да је главно оно, да баш није *лично* општио, кад све доказано указује на то, да је могао и лично општити, па да није искључена могућност, да је заиста и општио.

Но ту морамо коју рећи и дипломатији Пашићева кабинета, па баш особи српскога министра спољашњих послова, господину дру *Миловановићу.* Ми знамо, да дипломатија има и мора имати извесна правила куртоазије, правила учтивости у међународном саобраћају. Знамо и то, да често државници, па дипломате у међународном саобраћају морају да дају изјаве пријатељских осећаја, које им не иду од срца, нити одговарају расположају дотичнога народа, у чије име дају те изјаве, али нигде на свету нема тога, нити сме бити, да се у међународном саобраћају дају такве изјаве, које се могу *употребити као оруђе* против народа и државе, у чије име се дају те изјаве. Кабинет Николе Пашића, па министар спољашњих послова др. Миловановић врло су добро знали за значај Фридјунгове парнице. Баш органи српскога министарства спољашњих послова, лично саслушани, играли су важну, одлучну улогу у Фридјунговој парници, и др. Миловановић је знао, и морао је знати за расположај аустро-угарскога посланства у Београду, као и за расположај грофа Форгача у погледу интрига и махинација према »велеиздајничкој« парници против Срба у Загребу. Могао је др. Миловановић знати, да гроф Форгач повлађује свему оном, што се чини против Срба у Хрватској. Па како је др. Миловановић могао и смео писати грофу Еренталу и изјавити жељу, *жељу у име Србије, да је желети, да гроф Форгач, са којим постоје најусрднији односи, и даље остане на своме месту у Београду.* То иде ваљда мало далеко од дипломатске куртоазије! Па кад је ову аутентичну изјаву дра Миловановића гроф Ерентал у аустријској делегацији бацио у лице честитом професору дру Масарику, кад га је гробијански напао, није ли гроф Ерентал тиме *српским оружјем* тукао Масарика? А шта да кажемо за оно шепртљење Пашићева кабинета са саопштењем српскоме новинарству у Београду, које је вршило своју патријотску дужност: да се уздржи од писања против аустро угарскога посланства у Београду! Рекосмо већ

ЛИСТАК.

Стијепо Прокопов:

Стара фрајла.

(Наставак).

Прије неколико година, кад је још много говорила о удаји и кад се тек онако у шали почела називати старом фрајлом, видио сам ју једног дана из далека, гдје прелази преко пута са завезаном главом. Сутра дан ју видим опет, баш кад је улазила у школу, а некако другог трећег дана сретнем се с њом.

Глава јој увијек омотана бијелом марамом. Сретнем се с њом и јавим јој се.

Она климне главом и насмије се. Хм!

Не ће бити да ју баш тако јако глава боли, док се смије.

Та она се врло ријетко смијала.

Додуше, главу је могла везати како хоће, кад се увијек једноставно чешљала. Никада јој коса није била набаурена, као у других жена. Оно нешто, што је налик на напирито празно цријево, а направљено од којекаквих длака и којечије косе, није никада метала на своју главу.

Е, у неке се и ја сјетио, да одем нашој фрајли и да ју питам, је ли ју прошла глава. Само се насмијала и манула руком онако, као кад би хтјела рећи: било и остало! Силом се не да ништа. А шта је било? Младеж А остало? Опет младеж.

Нека јој жена рекла да то није прави младеж, већ да ће то прије бити брадавица, бабуљица, док је тако пупчасто. И да се свеже и стегне при корјену свиленим концем, морао би се сасушити. А могао би се он и друкчије уклонити. Било би то и брже.

И фрајла је пробала то друкчије, да буде брже. Забола је један крај овеће игле у младеж, а под други крај је подметнула запаљену свијећу. Што се игла више загријавала, то је боље осјећао и младеж и фрајла. Цврчи кожа а фрајла трпи Хтјела је да сажеже и младеж и све његово коријење. Дуго је трпјела сирота, или јој се то само учинило, да је дуго. Кад је спустила иглу, опази на огледалу мјесто младежа једну велику црну красту. Сад се тек препала. Бар да и та краста није црна. О, никада се црнине опростити! Намаза красту зејтином и свеза главу. Тако је везаном главом и у школу ишла. Краста се почела свењавати и послије сушити, док једнога дана не отпаде. Другога дана могла је фрајла сасвим јасно разабрати, да онај несретник провирује између обрва. Брзо се, много брже, него што би човјек мислио, опет развио и сјео на своје старо мјесто.

То је био први и пошљедњи покушај, да се младеж силом одстрани. Свој неуспјех оправдавала је фрајла својим хируршким незнањем. Само да је још мало дуже придржала иглу и свијећу, али баш није могла; болило је. Младеж је опет нарастао и кад пред огледалом заплаче, па стисне очи, да сузе проциједи, кожа се међу обрвама набере, а онај несретник још сасвим дрско искочи. Ах, све је пролазило: и године службе, и нада на удају, само је он остао.

Послије свога неуспјеха фрајла је све мање плакала, а више се тјешила туђим несрећама. Боље је и то, мислила је, него да је на једно око зрикава или чак ћорава. Како је тек просјакињи Стоји, што јој се једно око осушило? Па тек оној апотекаревој кћери с кврГом на леђима? То је све истина, али да није младежа, можда ни оне двије боре, што се спусте од носа поред уста, кад говори, не би биле онаке...

Кад ми је све исприповиједала, како је хтјела да у корјену сажеже свој младеж, рече напокон у шали: „И стара је фрајла хтјела да буде лијепа!“ А онда додаде озбиљно: „Не могу Вам рећи, колико љепота помаже женској, која хоће да ради.

у једном свом чланку, да су то радикалска посла. Право је рекао један француски државник: les radicaux sont partout les mêmes. (Радикали су свуда једнаки). Према такву несоретном поступку Пашићева кабинета *брука* Србије је постала у малом оно, што брука суседне монархије у великом.

Данас брука наше монархије са читавим *неморалом*, који се употребио против српскога народа, мора имати *најосетније ђаве последице*. Где се у међународном саобраћају може имати вере према нашој монархији, кад се за извесне сврхе употребљавају средства фалсификације? Најмања задовољштина јавном мишљењу у Европи била би то, кад би гроф Е рентал и гроф Форгач морали одступити.

Но одступе ли они или не одступе ли, српски народ у овим крајевима има *ту сјајну задовољштину*, да се баш доказаним фалсификатима у Фрајдјунговој и Васићевој парници у највећој *сјајности истакла столетна лојалност српскога народа према својој домовини и пређасном владајућем дому.*

═

Пукла тиква радикалска. — Борба на живот и смрт. — Сјајан дочек.

= **Рума**, 19. децембра.

Иако је у Руми поникла мисао о оснивању српске самосталне странке, доцније је Рума постала легло радикалске странке у Срему.

А што је то постала, имају захвалити радикали слабости — славољубљу — гавана румског г. Јоце *Ђуришића-Бијорца*.

Др. Тонка *Богдановић*, који се на све стране прави леп и нигде не ће да се видно истакне као радикалац, него из своје канцеларије — невидовно — диригира са радикалима румским сад на ову, сад на ону страну: знао је задобити богатог господар-Јоцу и гурати га напред. А подједно знао га је задобити, да даде нужну *кауцију за »Заставу«*. А и иначе га лепих хиљада стаје радикалство, јер отуд-одуд: дај, г. Јоцо, а г. Јоца: ево!

А за награду и признање биран је био он више пута за председника на Јашиним „народним зборовима“, за потпредседника архидијецезалне епархијске скупштине и административног одбора, па за председника црквене скупштине румске. Иначе је г. Јоца човек исправан, добар Србин, родољуб и веома црквен човек, те није чудо, што је као такав, — видећи, *шта* све др. Жарко ради и *какав* је, и *како* је живео, док није постао чланом саборског одбора, а *како* од тога доба живи, — почео прво поверљиво својим људима да говори, да му се не допада рад у саборском одбору, а особито Жарков, а после и јавно.

Како је и Рума, као и остала наша места и варошице више ћифтанска варошица, није чудо, што је Жарко све знао, шта против њега говори и ради г. Јоца, те је и он почео да га напада опет пред својим присталицама, што је г. Јоци опет дојављивано.

И тако настане између гавана г. Јоце и демагога Жарка *јаван расцеп* и *омрава*, која је избила на јавност приликом недавног *избора пароха* за св. вазнесенску цркву.

Радикалска конзисторија силом је *намешнила* покојном нашем пароху Паји Бошковићу за капелана босутског пароха Николу *Станишића*, члана радикалске конзисторије, који је напустио парохију и дошао за личног капелана нама с тога, што је видео, да поп-Паја не ће моћи дуго живети, те да ће га његов протектор Жарко протурити за пароха.

По смрти поп-Пајиној, кад је дошло до попуњења парохије поп Пајине, дође до *јавног судара* између г. Јоце и Жарка, те како је Жарко знао створити себи у скупштини већину и искључити из ње све боље људе, није чудо, што је његов љубимац поп-Никола добио много већу већину од кандидата г. Јоциног и Богдановићевог, Емила *Грбића*, конзисторијалног подбележника и зета радикалског трибуна дра Мише *Михајловића*.

Пошто није добио нужну већину гласова ни један од њих двојице, то је конзисторија имала да реши, ко да од њих двојице буде именован за пароха, и већина чланова радикалске конзисторије гласа за Емила, чиме се је *огрешила* о јасну 36. тачку *радикалског* програма: „Да конзисторија по закону само испитује све доцбе, а не кандидује, **и да избор по већини гласова узме на знање**.“

Е, кад је то Жарко дознао, може се мислити, — ко га познаје — какав се у њему распалио бес, и он је јавно на сва уста *грдио* г. Јоцу, који је пред потврду попретио, да, ако Жарков љубимац буде потврђен за пароха, да ће сместа отказати »Застави« кауцију.

Жаркове присталице и сами су грдили г. Јоцу, *мазали му кућу*, те кад су видели, да им све то не помаже, па да ће слабе вајде бити и од утока, кад је пре неколико дана прота — управо администратор *Милутиновић* — дошао са поп-Емилом да га уведе у парохију, *Жаркове су се присталице бацале каменицама и на поп-Емила и на проту*, те ће са да имати и суд посла.

Како по рескрипту поп-Никола, као бивши поп-Пајин капелан, има права да остане и на даље на свом месту, све док не добије друго место, то је — као што смо извештени — поп-Емил поднео молбу конзисторији, да пошто он не би могао живети са половином плате у Руми (а други у таким приликама морају), да се остави и на даље на своме месту уз половину плате од румске општине све дотле, *док поп-Никола не оде куда из Руме.*

Исти је поп-Емил луде среће, јер као богослов из пакрачке дијецезе обвезавши се реверзом да ће пет година морати служити у пакрачкој епархији, као будућем зету своме знао му је др. Миша Михајловић израдити отпуст уз услов, да има у име издржавања у семинару платити 2000 круна, од којих он, као што Жарко говори, није до данас уплатио ништа.

И пре него што се и оженио, изабран је био за подбележника — иако ни дана није био код конзисторије; — за тим је био изабран за протина капелана у Новом Саду, које место није ни наступио, пошто се међу тим упразнила наша парохија.

Какви људи, на жалост, седе у конзисторији, нема сумње, да ће му конзисторија дозволити, да и надаље остане код конзисторије, а да га у парохији заступа уз половину плате поп-Никола.

Другом, наравно, да се то не би допустило, и таково што сматрало би се за ренитенцију, те би му се обесила на врат и фискална акција; али једном зету дра Мише учиниће се и то по вољи.

На те гласове Жарко већ сада отпоручује поп-Емилу: порадуј се, да ћеш добијати половину плате!

Ето, то су следствија — злодејствија радикалског швиндлераја.

Радикали су у толико прилика изрекли начело: већина решава, а кад је дошла у питање будућност зета народног трибуна дра Мише Михајловића, онда је победу одржало начело мањине. Па да нису наши радикали и у томе питању показали своје опсенарство, као иначе свугде!

Како наш Жарко држи да ће доћи у епархијску скупштину, то се већ сада спрема, да у њој *нападне* конзисторију због потврде Емилове, а особито оне чланове, који су за њега гласали т. ј. проту Јована *Јеремића*, проту Пају *Милина* и дра Миливоја *Бабића*.

Васић-Форгачева афера пред судом.

(Наставак)

Осуда шпијуну Васићу почиње отприлике овако: суд издваја из целокупног доказног материјала оне „документе“ »Слов. Југа«, који означују културну везу тога културног удружења са Србима ван краљевине, а задржава се само на „записницима“, који дирају државне интересе, износећи везу срп. владе са радом »Сл. Југа«, политичким личностима и политичким групама у Хрватској, Босни и Херцеговини. Узимајући дакле државне интересе као правну подлогу за одлуку суда у питању, да ли постоји дело издаје, и утврђујући да комуникација извештаја, који у документа стављају објекте, које надлежна власт покрива државном тајном, означује компромитовање државне сигурности, без обзира на аутентичност и веродостојност извештаја и докумената — суд наставља:

Узевши у обзир да је оптужени Сергијан по своме признању као повереник једне мисије давао обавештења и учествовао у изради докумената, која су се односила на рад и седнице „Словенског Југа“, а чија је употреба била намењена и учињена у једном страном кривичном процесу;

констатујући, да садржина тих докумената износи везу српске владе са српско-хрватском коалицијом у Загребу и српском и муслиманском организацијом у Босни и Херцеговини и да је та веза имала да представи мешање српске владе у унутрашње прилике суседне монархије,

сматрајући, да се такав карактер те везе комуникацијом тих докумената у споменутом кривичном процесу имао да обелодани и

узимајући, да су такви извештаји и таква саопштења окривљеног Васића констатовањем ове везе српске владе са »Словенским Југом«, у справљеним документима „Словенског Југа“ добили форму, која је требала да прибави веровање у озбиљност и истинитост факата, који то мешање српске владе у материјалној помоћи њеној обележавају, а у којој је конфекцији докумената оптужени Васић, по његовом признању, са органима једне стране мисије учествовао,

суд налази, да комуникација таквих извештаја и конфекција таквих докумената представљају један облик издаје из §. 86. а. крив. зак., без обзира на то што

Купе се око ње, слушају је, приста ју уз њу и она се све више приближује смеру. Што лијепа женска уради за дан, за сат, то овако ружна, као ја што сам, не може ни за двије недеље. Ах, како је то тешко! На све стране јаз међу људма, који треба премостити, свуда јад и невоља, коју треба ублажити, са свију страна допире очајан вапај, који показује најбржи пут, гдје у помоћ треба похитати. Куд се окренеш, свуда видиш болно преклињање, а осјећаш студен. Засукала бих се и пожурила, да дијелим своје и да иштем, молим и од других, да оне наше озебле утоплим и вратим у живот, а и једни и други ме дочекују: Шта ће та таква гадна? За живот бих се у животу одужила, не бих сједила скрштеним рукама, кад из школске тјесноће изађем, радила бих више, много, увијек, али како, с ким, кад ме на све стране презирно сусрећу, а све за то, што сам ружна. Па јесам ли ја то себи испјевала или исплакала? Не тражим за се, већ за свакога другога, који би живио, јер живот воли, али су га којекаквим границама оградили и стегли и не маре, хоће ли сутра освануги жив или ће још вечерас свршити и без бола подњијети, да се прегази. Свуда сретам оне мале духове, који, што старији, постају све мањи, јер им и рад иде све на ниже, с нацијоналног, религијозног, домовинског, страначког, сталешког на лично и само лично. Оно једно, велико, заједничко, опће, човјечанско . . . ох, можда су неки некад о томе сањали и тај је сан био све. Губе се сви и завршују тужно, очајно, мучени несносним одговором на неизбјежно питање: за што сам живио? За се и само за се . . . Многи је, вјерујем, снивао у млађим данима о оном великом, човјечанском, што нас све обухвата и све веже, али је касније у животу обневидио и само себе и себи служио. Па ипак — завршила би, манувши руком преко чела — одужићу се, колико могу.“

Слушам ју и мучим се, шта ћу да јој на то кажем. Морам ма шта, да бар колико толико види, да и ја осјећам оно, што јој је тешко.

— Госпојице, продријети свуда, залудити многога, завести, упропастити, највећу пустош оставити иза себе може данас лако женска. Као најзгодније средство, да тако харају, служи им што прирођена, што дотјерана, извјештачена љепота.

Фрајла ме само погледа. Није хтјела рећи, да имам право, а није се на њој ни најмање могло опазити, да воли, што је ружна.

Одмах ми је некако било неправо, што су ми дошле на ум све оне „лијепе“, које пустош остављају иза себе и мислио сам, да би биле боље, да сам ћутао. Но, ко зна, можда сам ју ипак мало утјешио. Додуше и она је ћутала и само мислила. Шта, то ми не рече, али није ми рекла ни оно, што не мисли. То никада. Много пута ми је рекла, да она не спада у оне, које се укоче као војник поред генерала, а кажу: кланьам се. Таква је и била. Разумио сам ју добро. Је ли чудо, што су је се клонули они испресавијани и у кичми и у језику? Ко јој је од таквих приступао, приступао јој је са страхом Иначе — ријетко лијепа душа.

Упутио сам се тада кући и као обично размишљао сам и путем о ономе, што сам чуо од фрајле. Није ју увијек лако разумјети. Жена, која много говори, досадна је, а која мало говори, ту није увијек лако схватити. Фрајла је била од ових других. Мислио сам на оне мале душе, како их она назва. И опет сам се увјерио, да дјевојка има добро око, да добро види по свијету, и — вјеровао сам јој. Заиста су премногоги, који под окриљем нацијоналнога, религијознога, домовинскога, страначкога, сталешкога рада раде само и само за своју личност и свеједно им је, у ком су тобожњем кругу, само нека се да што више извући за тај идол, личност. Оно: »па и други тако раде!« само се добро уочи, али се не износи на сунце; користило не би много, а могло би ма и најмање засметати безобзирном принашању жртава оном живом и за то незајазивом идолу.

Сирота фрајла! Какве су црне мисли кружиле око ње онда, када је још мислила на удају, када јој је школа била тијесна! А сада? Сада, као и до сада, ради и сама влада са собом. Снага је. Ено — изгледа да је то маленкост — хаљине су јој све сашивене по једном те истом крају. Нема их превише, само најпотребније, али по изради никакве разлике међу њима. Питао сам је и за то, за што је она остала при тој једној моди. И казала ми је.

(Свршиће се.)

су справљена документа по извештају Мин. Иностр. Дела лишена сваке подлоге јер је оптужени, дајући обавештење како на већ спремљена документа тако и за оне, у чијој је изради учествовао, не само могао веровати већ извесно знати, да саопштавање тих докумената несумњиво наноси штете државним интересима, пошто је природа њихова таква, да њихова комуникација доводи у питање земаљске интересе и компромитује државну сигурност и тиме изискује, да се без обзира на њихову аутентичност страној држави не чине.

Постојање дела и кривице опт. Васића утврђује се његовим признањем, да је као повереник једне стране мисије давао обавештења и извештаје, који се на комитске чете и рад »Словенског Југа« односе и учествовао са органима мисије у изради докумената „Словенског Југа“, којима се српска влада доводи у везу са радом српско-хрватске коалиције и српско-муслиманске организације и извештајима Министарства Иностраних Дела и Министарства војног, којима се констатује, да се таква документа и обавештења тичу земаљске одбране и државне сигурности и тиме, без обзира на њихову аутентичност, по природи својој, изискују, да се таква саопштења не чине — §§ 224, 225 и 234 крив. суд. пост.

Признање оптуженога има све услове из § 225 крив. суд. пост., јер су поједина факта, изнесена у његовом признању, а која садрже његову везу са органима једне стране мисије, независно од признања потврђена другим доказима, који су довољни да даду уверења о истинитости алегираних факата у признању.

На првом месту сведоџбом сведока г. г. др. Симоновића и др. Вучетића потврђена је околност, да су они чинили лекарске услуге кући драгомана Свјентоховског у оно време, у које је оптужени на свом испиту изнео, а тако исто сведоџбом др. Хрњичека потврђено је познанство његово и његове госпође са кућом чиновника Тифенбаха, који је факат у изјави оптуженог такође изнет.

(Свршиће се.)

НОВИ САД, 21. децембра 1910.

— **Шта замерају новосадски Немци.** Поводом пописа становништва овдашњи немачки лист: „Bács-Bodrogher Presse“ у велико замера, што су пописне листине штампане *само* на мађарском и на српском језику, а да је изостављен *немачки* језик, као што се у опште истискује немачки језик. па се сада и јавне објаве штампају само на мађарском и српском језику.

Ова би замерка била оправдана, да нису *Немци сами криви*, што је немачки језих из званичне употребе овде у Новом Саду истиснут. Ко је крив Немцима, што они *не ће да су Немци, већ хоће да су Мађари*? Volenti non fit injuria. Немци већ давно не ће више у варошком представништву да говоре немачки, него говоре мађарски. Ми знамо, да је пре много година долазио у Нови *негдашњи једини немачки народносни посланик Штајнакер*, да подиже немачку свест у новосадских Немаца, али без свакога успеха. Ми бисмо држали за оправдано, да поред српскога и немачки језик буде у званичној употреби код новосадскога магистрата, али ово би претпостављало, да новосадски Немци хоће да су Немци, а не Мађари, иначе би немачки језик изгледао као неко наметање Ево Немцима нико не замера, да у варошком представништву говоре немачки, али они увек говоре мађарски, дочим Срби говоре српски. Замерка листа „Bács Bodrogher Presse“ дакле није оправдана. Новосадски Немци *сами су криви*, што се њихов језик истискује.

— **Сазив српског народно-црквеног сабора.** Њ. В. краљ је дозволио, да српски патријарх Лукијан *Богдановић* сазове српски народно црквени сабор у Ср. Карловце и то у законито време између Ускрса и Духова 1911. године, да настави свој рад.

Политички преглед.

— **Са турско-црногорске границе.** Са Цетиња јављају, да ће ађутант црногорскога краља, генерал *Вукошић*, поћи на турско-црногорску границу, да установи разлоге непрестаним пограничним споровима са Турском. О последњем сукобу говори се чак, да су Турци заробили неколико Црногораца и одмах их пострељали.

Вести из места и из народа.

Нови Сад, 21. децембра 1910.

— **Српски учитељски конвикт у Новом Саду** примио је у месецу децембру о. г.: од Јована Тривунчића, краљевског надлугара из Пуске, 5 К. прилога; од Милана Коњовића, равнатеља учитеља у Јарку, 2 К. прилога; од Јелене Коњовићке, учитељице из Сомбора, 10 К. чланарине за мужа јој покојног Стевана Коњовића; од Милована Тодорића, равнатеља-учитеља у Добринцима, 4 К. уписнине и чланарине; од Паје Латинчића, месара у Новом Саду, 20 К. чланарине; од Момчила Тапавице, мерника из Новог Сада, 20 К. чланарине; од Милутина Стојадиновића, намесника манастиру Јаску, 50 К. чланарине.

— **Прешао и вратио се у православље.** У Парабућу је пре кратког времена из римокатоличке у православну веру прешао ондашњи становник Михаило Штрицки. Један пак назаренски момак, по имену Теодор Тучев, вратио се у своју прадедовску православну веру. Свети чин прелаза извршио је парабућски парох г. Манојло Грба.

— **Незнање или рђав виц.** Будимпештански дневни политички лист „Az Ujság“ пише у свом броју од 1. јануара 1911. а у »одговорима уредништва« некоме, који је због љубави »пао у очајање«, између осталога, и ово: »Már most efféle helyzet idővel javulni szokott. Egy jó franczia közmondás szerint szvaki csuda tri dana, vagyis minden csoda csak három napig szokott tartani«. (Српски: »Већ се обично сваки оваки положај временом поправи. По једној доброј француској пословици szvaki csuda tri dana, или свако чудо обично само три дана траје«), Ако је ово незнање, онда је то доиста срамота за један такав лист, за какав се »вади« „Az Ujság“; а ако је виц — врло је рђав, а што је главно вазда би се нашло доброћудних Мађара, који већином (интелигенција!) само мађарски знају говорити па би остали у том уверењу, да је szvaki csuda tri dana — француски.

— **На знање.** Према већ оглашеној објави број »Браника« за четвртак не ће изаћи.

Новости са стране.

— **Др. Кук о свом животу.** Др. Кук, о коме су листови толико писали поводом гласа, да је стигао на северни пол, обелоданио је сада писмо у кодањском листу »Politiken«, у којем црта свој живот. Од како се зна, тежио је за славом, али гаје у свему спречавало сиромаштво. Пре него што је почео учити лечничке науке, био је слуга у некој млекарници, те кад је као такав скуцкао неку свотицу, уписао се на свеучилиште. Када је стекао лечничку диплому, био је веома сиромашан. За по године имао је свега три болесника. Као лечник без плаће ишао је 1901. године са Пиријевом експедицијом на северни пол. Вративши се с тога пута, животарио је и даље. Тада се придружио белгијској експедицији, која је била изаслана на северни пол. Од то доба распињала га је све јача жудња за славом. Случајно се познао са једним богаташем Џоном Бредлијем, који је био страствен ловац, и Кук га наговори, да он спреми експедицију, која ће ићи да тражи северни пол. То је почетак оног путовања, које му је донело најпре славе и највише части, а касније највећи срам. Када је кренуо на пут, није ни помишљао да стигне на пол. Та жеља је спопала Кука тек на путу, када су доспели у непроходне, залеђене крајеве. Није хтео да постигне какав наученички успех, него га је гонила једино жудња за личном славом. Затим описује све оне страхоте и муке, које је морао да поднесе на том путу. Гладовао је, заваравале су га оптичке варке, шибале га буре и трпио је страховиту зиму. Признаје, да су му у таким приликама можда мерења и опажања била нетачна. Али његова мерења потврђивали су и спољашњи знаци. Дана 29. априла 1908. године, када је Кук држао, да је приспео на северни пол, сунце је — изгледаше — у једнакој висини обилазило око земље, а да није зашло. Сенке су и дању и ноћу биле једнако дугачке. Све га је то утврђивало, да стоји на земљину северном полу. Био је као у полусну, као полупијан, потпуно изнемогао. Може бити да се преварио, али он не верује и нико нема права, да сумња у његово веровање, па ако се баш и вара, не сме га зато нико жигосати као варалицу. Тако изјављује др. Кук, а свету је на вољу, да му верује или не верује.

НОВИЈЕ.

Њујорк, 29. децембра. Конгрес у Манагви једногласно је за председника централно-америчке републике Никарагве изабрао Естраду. Председник Сједињених Држава Северне Америке Тафт признао је нову владу у Никарагви и телеграфисао је Естради, молећи га, да народ и владу увери о најискренијем пријатељству Сједињених Држава.

ТЕЛЕГРАМИ

уредништву »Браника«.

Добре колеге.

Будимпешта, 21. децембра. Председник заступничке куће Берзевици добио је од председника хрватског сабора Најмана честитку о Новој Години Берзевици је срдачно благодарио своме колези.

Криза у Аустрији.

Беч, 21. децембра. У преустројеном Бинертову Кабинету биће министар просвете председник пољачког клуба Гломбински.

Стање у Португалији.

Лисабон, 21. децембра Гласови о опасном стању у Португалији ипак су истинити. Чује се, да су на стотине људи ухапшени због учешћа у завери против владе.

Управник: Др. Мих. Полит-Десанчић.
Одговорни уредник: Јанко Перић.

ОГЛАСИ.

Марву од болести штитити лакше је,

него болесну марву начинити здравом. Препоручујемо

МАСТИН

до сада једино заштитно средство, које гоји, зготовљено по доктору плем Трнкоцију. Може се добити код сваког трговца.
630 1—12

КАРУЦЕ!

у добру стању, за К 250 продају се код

БРАЋЕ ШВАРЦ

трговина дрвима на рибљој пијаци у НОВОМ САДУ. 616 3-4

Изашао је из штампе и разашиље се

„НАРОД“

српски народни велики илустровани календар за годину 1911.

Цена му је 80 потура.

Календар „Народ“ штампан је на великој осмини табака, на финој белој хартији, са лепом поучном садржином и 36 илустрованих слика.

Рабат 60% за готов новац, ако се најмање 25 комада поручи.

Поруџбине прима штампарија

Светозара Маринкова Сентомаш.

Траже се ваљани распродавци.
605 11-12 1910.

Захвала.

Сматрамо себи за дужност и путем јавности, захвалити се међународној припомоћној задрузи *„Балкан“*, на тачној и кулантној исплати К 2000 (словом двије хиљаде), које смо примили за нашега умрлог члана, благопокојног Николу Краиновића из Земуна, премда нисмо ни К 50·—, у све уплатили.

Зато свакоме пријатељу своме и своје обитељи, најтоплије препоручујемо М. п. З. *„Балкан“*, будући је иста задруга прави благодат за људство.

Уз захвалност и поштовање:
Светозар Ф. *Николић*, трг. маниф.
Владимир *Петровић*, трг. помоћник.

У Земуну, 30. децембра 1910.

ПОЗОР.

Главно заступство М. п. З. *„Балкан“*, за: Славонију, Сријем, Банат и Бачку, тражи за свако мјесто, ваљане *повјеренике*, уз добру заслужбу. Интересенти нека се изволе обратити на: Г. З. *„Балкан“* у Земун (Сријем.) 1 2—3

ПРЕУЗИМАЊЕ

„Хотела Јелисавете“

у Новом Саду

Част ми је врло поштованој овдашњој и страној публици, као и господи трговачким путницима до повољног знања ставити, да сам од

1. децембра 1910. године

преузео уређену кавану и трапезарију на сопствено руковање. У свако доба готов сам, да п. госте са мојим чистим собама, уређеном каваном, као и са укусном кујном и са добрим пићем потпуно задовољим.

Гостинске собе с електриком, лети лепа башта, а при сваком влаку моје сопствене кочије п. гостима стоје на расположењу. Поред свих тих удобности и олакшица цене су у сваком погледу умерене.

Моли за срдачну посету

ХОРТИ БАЛАЖ

136 11-15 закупник »Хотела Јелисавете«.

„АПОЛО“-БИОСКОП

поред **Речејијева** хотела,

састајалиште српске отмене публике.

Кинематографске новине и остале приспеле новости.

Почетак у пет сахата у вече, свршетак у једанаест сахата. 2 2-

160 јутара најбоље сремске земље, некомасирано, са зградама, у **Адашевцима**, железничка станица: Шид, продајем уз повољне увјете отплаћивања. Адреса власника:

Ђорђе Ђурић

Мајур п. у. колодвор, Хрватска. 570 8-10

ЧУДО ОД БУКВАРА.

Помоћу овога буквара, а за неколико недеља, научи лакоћом да чита и старо и младо. Ово је већ треће издање. Имам 1000 захвалница. Ко ми пошаље **55** потура са поштанском упутницом, тај одмах добија буквар са плаћеном поштарином.

ULMA (Temes megye).

Љубомир Јовановић
школски управитељ и учитељ.

575 24-30

Све видети и чути не шкоди!!!

Ко жели намештаја да купи нек не пропусти

В. ШЕНА

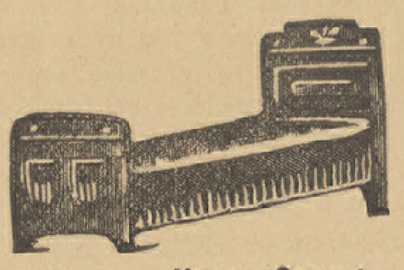

намештајиште у Новом Саду ћурчанска улица број 19. да види где може од најфинијих до најједноставнијих ствари по **најјефтинијој цени** добити него игде. 580 7-10

ТРГОВИНА ЖЕНСКЕ И МУШКЕ МОДЕ

ЉУБОМИРА ПОПОВИЋА

У НОВОМ САДУ ═ у Кошутовој главној ул

БОЖИЋНИ ВАШАР

уз **знатно снижене цене** отпочео и трајаће све до српског Божића, те моли п. н. муштерије да се користе овом ванредном приликом и **јефтином ценом.**

Оригинални **„ОТО“** мотори

за течна горива

машине са усисавањем плина.

Мотори за сиров олај на висок притисак (Diesel)

најбоље начињени од 1 до 1500 HP (коњских снага) за обрт, пољопривреду и индустрију.

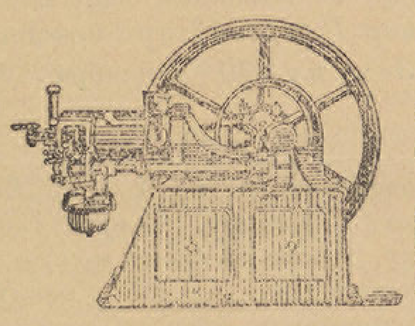

БЕНЗИНСКИ ЛОКОМОБИЛИ од 4 до 20 HP за вршидбу,
ПОТПУНЕ ВРШАЋЕ ГАРНИТУРЕ.

Специјалитет: Локомобили- самоходи, покретљиве справе за цепање дрва, шмрк-кола, кола за осветљење и т. д. Машине за обраду дрва од фирме Е. Кислинг и Комп., Лајпциг.

Најјефтинији и најштедљивији рад.

Најстарија и највећа фабрика мотора накону.

78 46—52 **LANGEN & WOLF, Motorenfabrik**

Филијала: НОВИ САД, Темеринска улица I.

Проспекти и трошковници бесплатно. — Траже се солидни заступници.

Dr. P. Вукадиновића и Dr. В. Кујунџића

ИНСТИТУТ

за медицинска хемијско-микроскопска

ИСПИТИВАЊА

мокраће, крви, испљувка, стомачне садржине, измета, гноја и свију секрета и екскрета.

У институту се врши Васерманова реакција по оригиналној Васермановој методи.

Институт се налази у Београду, Краља Петра улици број 50. Телефон број 511. 587 9—10

Хотел „БЕЛА ЛАЂА“

ЂУРЕ ЗУРКОВИЋА Нови Сад,

модерно са свима удобностима удешен, најподесније место за састанке странаца, са изврсном кујном и најбољим пићем.

Точи прастаро Urquell ПИЛЗАНСКО ПИВО. 232 101-150

ПОЗИВ
НА
РЕДОВНУ ГЛАВНУ СКУПШТИНУ

молске „Задруге за међусобно помагање и штедњу“,

која ће се одржати

1. (14.) јануара 1911. у 2 сата после подне у Светосавском дому

на коју се сви честичари учтиво позивају.

ДНЕВНИ РЕД:

1. Управитељ поднаша годишњи рачун са извештајем надзорног одбора и давање опросница.
2. Избор управе и надзорног одбора.
3 Избор два члана за оверовљење скупштинског записника.
4. Евентуални предлози.

У **Молу**, 18. (31.) децембра 1910.

УПРАВА.

MEGHIVÓ

A moholi „Kölcsönös önsegélyző és takarék egylet mint szövetkezet“

RENDES KÖZGYŰLÉSÉT

1911. január hó 14-én délután 2 órakor a gör. kel. szerb hitközség épületében

fogja megtartani, melyre a szövetkezet tagjai tisztelettel meghivatnak.

TÁRGYSOROZAT:

1. Az igazgató előterjesztése a mult évi számadásokról, a felügyelő bizottság jelentése és a felmentvény megadása.
2. Az igazgatóság és a felügyelő bizottság választása.
3. Két szövetkezeti tag megválasztása a jegyzőkönyv hitelesitése végett.
4. Netaláni inditványok.

Moholon, 1910. december hó 31-én.

AZ IGAZGATÓSÁG.

Завршни рачун молске „Задруге за међусобно помагање и штедњу“ за 1910. годину.

A moholi „Kölcsönös önsegélyző és takarék egylet mint szövetkezet“ 1910. évi zárszámadása.

РАЧУН БИЛАНСИЈЕ — MÉRLEG SZÁMLA

Дугује — Tartozik / Потражује — Követel

	ИМАЊЕ — VAGYON	К	f.		ДУГ — TEHER	К	f.
	Благајница — Pénztárkészlet . . .	1793	87	5	Штедионички улози — Takarékbetétek	29901	95
7	Дневни рачун — Folyó számla . .	10000	—		Недељне уплате — Hetibefizetések .	57840	90
16	Обвезнице — Kötvények	82955	—		Добитак — Nyereség 1907. 804·76		
					„ „ 1908. 1428·13		
					„ „ 1909. 1958·07		
					„ „ 1910. 2815·06	7006	02
		94748	87			94748	87

У почетку 1910. год. било је 113 честичара са 755 честица.
Az 1910. év elején volt 113 tag 755 üzletrésszel.
У току 1910. год. исплаћено је 9 честичара са 67 честица.
Az 1910. év folyamán kilépett 9 tag 67 üzletrésszel.
Остаје концем 1910. год. 104 честичара са 688 честица.
Marad 1910. év végén 104 tag 688 üzletrésszel.

Рачун губитка и добитка — Veszteség és nyereség számla.

	РАСХОД -- KIADÁS	К	f.		ПРИХОД — BEVÉTEL	К	f.
8	Станарина — Házbér	200		13	Камата на обвезнице — Kötvénykamat	6021	63
9	Издавање — Kiadás	96	87	14	Пристојбе — Dijak	150	30
10	Камата на улог — Betétkamat . .	1209	38				
11	Порез и пристојба — Adó és illeték	489	67				
15	Плата и хон. — Fizetés ès tiszteletdij	1360	95				
	Чиста добит — Tiszta nyereség . .	2815	06				
		6171	93			6171	93

У **Молу**, 31. децембра 1910. — **Moholon**, 1910. december hó 31-én.

Сима Матић Јоцин с. р. управитељ. — **Matity Szima Joczin** s. k. igazgató. — **Слободан Матић** с. р. књиговођа. — **Matity Szlobodán** s. k. könyvelő.
Максим Матић с. р. благајник. — **Mátity Maxim** s. k. pénztárnok.

Прегледали, са главним и споредним књигама сравнили и за добро пронашли.
Megvizsgálta, a fő- és mellékkönyvekkel összehasonlitotta és helyesnek találta.

У **Молу**, 1. јануара 1911. — **Moholon**, 1911. január hó 1.-én

Надзорни одбор: — A felügyelő bizottság:

Георгије Коњовић с. р. председник. — **Konyovity Georgije** s. k. elnök. — **Богдан Драгин** с. р. — **Dragin Bogdan** s. k.
Мита Моровић с. р. — **Morovity Mita** s. k.

ПАРФИМЕРИЈА
ИВАНА Ј. СТОЈКОВИЋА, НОВИ САД
Кошут Лајошева ул. бр. 25 у дворишту у фотогр. атељеру.

Главно заступство „KODAK“, фотографских апарата за г. г. аматере и хигијенских завоја. 253 199

Власник и издавалац: деоничарско друштво »Браника«. Штампарија деоничарско друштва »Браника«.